

¡BOMBA!

Hay cuestiones que, primero, dejan al ojo asombrado: que persiguiera el Estado a un humilde “jardinero”.

K'uintsil

Miércoles 29 de abril de 2026

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2713 · www.lajornadamaya.mx

Japan Airlines yaan u bin u k'a'abéetkunsik roboto'ob tu'ux ku jáayal péepen k'áak'

Japonil aerolinea ku k'aaba'tik Japan Airlines (JAL) yaan u káajal u túuntik ti'al u káajbal mayoe', bix u meyaj robots yaan u wiinkilal wiinik ti'al u kuchik ba'alo'ob yéetel ti'al u yéensik máaletas tu aeropuertoil Haneda, Tokio. U túuntajil ti'al u yila'al wa je'el u meyajje' yaan u xáantal ka'ap'éeel ja'abo'ob.

Ti' k'a'aytajil jts'a'ab k'ajóoltbil webe', niponail mola'aye' tu tsolaj roboto'ob yéetel u wiinkilal wiinike' yaan u káajal u meyajjo'ob beey u moososil raampa ti'al u chan tse'elele jump'it u meyaj wiinik te'elo'.

Tomohiro Uchida, máax jo'olbesik u

mola'ayil GMO AI & Robotics, nuupul meyaj yéetel JAL ti'al le proyectoa', tu ya'alaje' "kex táan u bin u maas automatizarta'al aeropuerto'obe', aal kuchil meyajjo'obe' láayli' p'aatal tu k'ab wiinik, ts'o'oke' táan u k'as yantal talmilo'ob yéetel le je'elo'".

Robot yéetel u wiinikilal wiinike', beeta'an tu lu'umil China, ts'o'oke' yaan u máansiko'ob éekipajée tu aerodromóo Haneda, tu'ux ku máan maanal 60 miyoonesil máako'ob lalaj ja'ab.

JAL yéetel GMO AI & Robotics táan u pa'atiko'ob u maas chan júubul u

meyaj wiinik, ti'al u bin u ch'éenel u jach k'a'abéetkunsal u muuk' máak ti'al meyajjo'ob je'el bix le je'elo'.

Japan Airlinese' tu ya'alaj roboto'obe' ku béeytal u meyajjo'ob xma' je'elil ichil ka'ap'éeel tak óoxp'éeel ooras, ba'ale' ken ts'o'oko'oke' k'a'abéet u ka' káargarta'alo'ob. Tu paachil k'iine' ku tukulta'ale' mán je'el u kanik u liimpiart u kaabinail le péepen k'áak'o'obo'.

Efe / P 14

Oochel: Ap

